

3. Výkonnost odvětví

Mezikvartální růst HPH se během letošního roku postupně mírně zvyšoval a ve 3. čtvrtletí již prostupoval skoro všemi klíčovými odvětvími.

Výkon všech odvětví národního hospodářství zachycený pomocí ukazatele hrubé přidané hodnoty (HPH) 1 se v průběhu roku 2024 postupně zotavoval z loňské recese. Na počátku roku výkon mezikvartálně pouze stagnoval, když z hlavních odvětví rostla svižněji HPH jen ve finančnictví. V následujícím kvartálu se mírný růst celkové HPH po roční odluce obnovil (+0,3 %), byť k němu přispěly téměř výhradně služby (zejména obchod či služby pro podniky). Během 3. čtvrtletí pak růst HPH posílil na 0,8 % (nejvíce za poslední tři roky) a k alespoň mírnému oživení došlo téměř ve všech odvětvích. Oproti stejnému období konjunkturálního roku 2019 byl aktuální souhrnný výkon odvětví vyšší o 2,5 %, výhradně jen ve službách².

V úhrnu od počátku roku meziročně stagnovala přidaná hodnota. Dařilo se službám – zejména finančnictví, obchodu a aktivitám spojeným s cestovním ruchem. V průmyslu i stavebnictví výkon nadále klesal.

V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí 2024 HPH meziročně stagnovala, když byl růst napříč téměř všemi službami kompenzován útlumem tradičních výrobních odvětví primárního i sekundárního sektoru. Ekonomiku nejvíce brzdil zpracovatelský průmysl (příspěvek -0,3 p. b.), v němž HPH klesla o 1,6 % (odhlédneme-li od pandemického roku 2020, šlo o nejhorší výsledek po roce 2012). Nedařilo se ani ostatní části průmyslu (zahrnující zejména těžbu a energetiku), kde výkon klesl třetí rok v řadě (letos o 3,4 %). Ve stavebnictví trvá pokles HPH ještě déle (šestý rok), letošní útlum byl ale v tomto kontextu nejmenší (-1,8 %). Obdobně jako loni se mírně snížil i výkon primárního sektoru (-1,6 %), do letošního výsledku se promítá slabší sklizeň klíčových plodin³ i přetrvávající pokles těžby dřeva. Službám se letos dařilo, byť souhrnný růst jejich HPH (1,1 %) nedosáhl tempa z předešlých třech let, kdy některá z těchto odvětví stále ještě doháněla ztráty z pandemického období. Stejně jako po většinu loňského roku byly služby poháněny především odvětvím obchod, doprava, ubytování a pohostinství, které těžily z obnoveného růstu kupní síly tuzemských domácností i pokračujícího rozvoje turismu. Nejvíce se ovšem zvýšila HPH v peněžnictví a pojišťovnictví (+3,5 %).

Průmyslová produkce letos mezikvartálně klesala. Projevovала se slabá zahraniční poptávka i dozívající efekt zvýšených výrobních nákladů z období energetické krize.

Výše uvedený souhrnný pohled dále rozvádějí podstatně detailnější podnikové statistiky. Tuzemský průmysl byl od počátku letošního roku zasažen recesí a brzdila ho především přetrvávající slabá zahraniční poptávka. Ekonomiky klíčových obchodních partnerů Česka v eurozóně totiž čelily cyklickým i dlouhodobějším strukturálním problémům. Ty se projevují současně také v tuzemsku. Zejména většina energeticky náročných oborů stále pociťuje dopady zvýšených cen vstupů. Řada dalších nosných oborů je pak limitována pokračující slabší investiční aktivitou v ekonomice pramenící z oslabené podnikatelské i spotřebitelské důvěry umocněné přetrvávajícími ztíženými možnostmi úvěrového financování investic. Po krátkodobém oživení na konci roku 2023, za nímž stáli převážně výrobci dopravních

¹ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² V informačních a komunikačních činnostech převýšila HPH předkrizovou úroveň o třetinu, v peněžnictví a pojišťovnictví o pětinu a v podnikových službách (profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti) o desetinu. Naopak výkon průmyslu zaostával za 3. čtvrtletím 2019 o 7 %, primárního sektoru ekonomiky o 10 % a stavebnictví o 18 %.

³ Sklizeň všech obilovin v roce 2024 (dle posledního odhadu k 30. září) dosáhla 7,412 mil. tun (meziročně o 7,2 % méně, obdobně i proti 10letému průměru). Za posledních 12 let byla slabší sklizeň jen ve velmi suchém roce 2018 (6,97 mil.). Meziročně vyšší byla úroda jen některých jarních plodin (ječmen jarní, oves) a také kukuřice na zrno (+11 %, proti velmi nízké loňské úrodě), a to výhradně díky rozšíření ploch osetých. Obilovin se meziročně sklídilo méně ve všech krajích – především v Praze a Zlínském kraji (o více než 10 %), nejmenší pokles nastal v kraji Olomouckém (-4 %). Sklizeň řepky (952 tis. tun, meziročně o 27,3 % méně) byla nejslabší za posledních 18 let. Projevil se jak pokles osevní plochy (-9,6 %), tak nižší hektarový výnos (-19,5 %). Letošní úroda řepky je o pětinu nižší ve srovnání s pětiletým průměrem (osevní plocha -5,4 %; hektarový výnos -14,8 %). Sklizeň brambor 630 tis. tun byla o desetinu vyšší než v loňském podprůměrném roce (hlavně díky rozšíření osázené plochy o 8,6 %). Ve srovnání s pětiletým průměrem je úroda o 2,2 % nižší. Úroda řepy cukrové dosáhla 4 435 tis. tun, meziročně byla o 15,7 % vyšší, hlavně díky nárůstu osevní plochy (+12,1 %). Proti roku 2017, kdy skončil systém produkčních kvót na cukr, je letošní osevní plocha řepy cukrové téměř totožná. Dařilo se i většině dalších technických plodin. Hlavně díky rozšíření osetých vzrostla letos úroda máku (na 29 tis. t., meziročně +59 %). Podobný efekt nastal i u sóji (úroda +11 %). Velmi dobrá letošní sklizeň obou plodin ještě více vynikne i ve srovnání s víceletým průměrem. Zhruba na úrovni 5letého průměru je letos úroda slunečnice na semeno, avšak meziročně zaostává (-12,5 %), výhradně kvůli poklesu plochy. Dostatek srážek po většinu vegetačního období se příznivě odrazil v meziročně vyšší sklizni většiny píce (kukuřice na zeleno +14 %, jetel +5 %), klesla pouze sklizeň vojtěšky (-6 %). Produkce hrachu polního na zrno meziročně klesla o 9,7 % na 95 tis. tun. Osevní plocha se rozšířila o 12,4 %, ale hektarový výnos se snížil o pětinu. Odhad sklizně hrachu je srovnatelný s pětiletým průměrem.

prostředků (vč. jejich subdodavatelů), se průmyslová produkce⁴ v Česku v 1. čtvrtletí 2024 mezikvartálně opět snížila (-0,8 %). V následujícím období se její pokles mírně prohloubil a ani 3. čtvrtletí nepřineslo zřetelný obrat (+0,1 %), neboť klíčové, investičně zaměřené obory výrazněji nepodpořily výkon průmyslu. Celková průmyslová produkce za svým vrcholem z období předpandemické konjunktury (2. čtvrtletí 2019) mírně zaostala (o 2,7 %)⁵.

Mírný meziroční pokles průmyslu pokračoval druhým rokem v řadě. Letos k němu přispěly hlavně strojírenství, hutnictví a těžba, v nichž produkce shodně propadla o desetinu.

V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí 2024 se průmyslová produkce meziročně snížila o 0,9 % (identický výsledek zaznamenala i ve stejném období loni). Letos se negativně projevil zejména citelný útlum nosného odvětví strojírenství (pokles produkce o 10,8 %, příspěvek k vývoji celého průmyslu -0,9 p. b.)⁷ v důsledku slabé poptávky, zejména z tuzemska. Útlum se zde týká např. výroby čerpadel, zemědělských nebo kovoobráběcích strojů, nižší produkci lze však v tomto jinak dosti diverzifikovaném oboru vystopovat již v zásadě napříč celým odvětvím. O bezmála desetinu se snížila produkce ve výrobě základních kovů, hutnictví a slévárenství (příspěvek k růstu průmyslu -0,3 p. b.). Odbytové potíže v Česku i zahraničí má tento značně energeticky náročný obor již třetí rok v řadě⁸. Dlouhodobě se projevuje slabší poptávka po oceli, hlavně ze stavebnictví, automobilového průmyslu či strojírenství. Hluboké problémy se nevyhýbají ani dlouhodobě upadající těžbě i dobývání (meziroční pokles produkce o 9,7 %, příspěvek -0,2 p. b.). Jako loni se zde i letos projevuje nejen řízený útlum v dominantním, ale stále méně rentabilním segmentu těžby uhlí, ale i nižší těžba stavebních materiálů (-4,1 %). Ta vyvěrá z přetrvávající slabé domácí poptávky a projevuje se také v navazujícím oboru výroby nekovových minerálních produktů (-0,5 %).

Vysoké tempo výroby z předchozích let neudržel automobilový průmysl, což mělo dopad i na nejbližší subdodavatelské obory.

Na recesi průmyslu měla letos podíl i výroba motorových vozidel (příspěvek -0,1 p. b., pokles produkce odvětví o 0,8 %⁹). Odhlédneme-li od specifického „pandemického roku“ 2020 (poznámeným nucenými uzávěry provozoven), jde v tomto klíčovém odvětví i přes relativně mělký pokles o nejhorsí výsledek po roce 2013¹⁰. Aktuální dynamika tohoto oboru je přítom v Česku, podobně jako ve většině novějších členských států, oproti jadrovým zemím EU relativně příznivější¹¹. Vedle nižších pracovních nákladů zde hraje roli i dosud menší zastoupení elektrických a hybridních vozů v produkci (jejich odbyt se potýká s problémy kvůli narůstající asijské konkurenci i nižší dotační podpoře v zemích Unie). Tyto vnější okolnosti se odrazily i v nevýrazných výsledcích nejbližších subdodavatelských oborů – produkce ve výrobě elektrických zařízení se letos meziročně snížila o 0,5 %,

⁴ Zahnuje odvětví těžby a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojmáné jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziroční tempa produkce jsou očistěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa i o vliv sezónnosti.

⁵ Za svým vrcholem z období let 2015 až 2019 letos ve 3. čtvrtletí zaostávaly více než dvě třetiny hlavních průmyslových oborů – především ty provázané s oblastí energetiky (-22 %) a ty zaměřené na produkci dlouhodobé spotřeby (-18 %). Na úrovni jednotlivých oborů šlo zejména o těžbu uhlí (o 54 %), výrobu kovů, hutnictví a slévárenství (-34 %), tiskářství (-23 %), textilní průmysl (-22 %), těžbu stavebních materiálů (-21 %) a energetiku (18 %). Z větších oborů se jednalo dále o chemický průmysl (-16 %), strojírenství a výrobu stavebních hmot (shodně -14 %), gumářství a plastikářství (-7 %). Naopak nad předkrizovou úroveň produkce se aktuálně nacházela zejména výroba ostatních dopravních prostředků (+29 %), farmacie (+22 %), automobilový průmysl (+14 %), elektrotechnika (+11 %), ostatní zpracovatelský průmysl a papírenství (shodně +10 %).

⁶ Průmysl je od loňského jara v útlumu také v EU. V 1. až 3. čtvrtletí 2024 se jeho produkce v Unii meziročně snížila o 2,7 %. Nejvíce klesl výkon odvětví zaměřených na produkci investičních výrobků (-5,1 %, hlavně elektronika, motorová vozidla a stroje) a produktů dlouhodobé spotřeby (-4,1 %, např. nábytek, spotřebiče pro domácnost) a mezispotřeby (-2,7 %, zejména elektrická zařízení, stavební materiály, kovovýroba), naopak nepatrně posílily obory zacílené na produkty krátkodobé spotřeby (+0,8 %), a to zejména potravinářství a tabákový průmysl. Z pohledu členských států se celková průmyslová produkce snížila nejvíce v Irsku (-8,8 %), z klíčových producentů pak v Německu (-5,0 %) a Itálii (-3,4 %). Kromě Polska (+0,4 %) klesla ve všech středoevropských státech. Růst naopak nastal jen v osmi státech Unie – především v Dánsku (+9,4 %) a Řecku (+6,4 %), z klíčových ekonomik ovšem pouze ve Španělsku (+0,2 %).

⁷ Strojírnoství působilo proti růstu průmyslu nejvíce ze všech oborů ve všech dosavadních letošních kvartálech i ve 4. čtvrtletí 2023.

⁸ Oproti 1. až 3. čtvrtletí 2021 byla letošní produkce v tomto oboru o více než čtvrtinu nižší.

⁹ Na tento výsledek měla patrně vliv zhoršená pozice některých přímých subdodavatelů (v rámci odvětví automobilového průmyslu). Samotná finální fyzická výroba ale rosla. Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu se letos za tři čtvrtletí v tuzemsku vyrobilo 1,097 mil. osobních automobilů, meziročně o 8 % více (a současně 3 % více než v rekordním roce 2019). Přispělo k tomu svižné tempo výroby na samém počátku roku, i na konci 3. čtvrtletí. Na rozdíl od předchozích let se výroba automobilů během letošního roku vyznačovala větší rovnoměrností, což naznačuje výrazné zklidnění v oblasti dodavatelských řetězců. K meziročnímu poklesu došlo ve výrobě elektrických vozidel (vč. vozů s hybridním pohonem), které se zatím letos na celkové produkci osobních automobilů podílely rovnými 9,7 % (o rok dříve 13,7 %). Oproti tomu posílila letos výroba většiny producentů ostatních druhů silničních motorových vozidel.

¹⁰ To souviselo i s vyšší srovnávací základnou. Letošní produkce již neudržela velmi vysoké tempo výroby z předchozích dvou let, jež zčásti pramenilo z finalizace většího objemu zakázek nahromaděných z období ovlivněného narušením dodavatelských řetězců.

¹¹ V celé EU klesla v 1. až 3. čtvrtletí produkce ve výrobě motorových vozidel meziročně o 7,4 % (v eurozóně o 8,5 %). O více než pětinu se propadala v Belgii, Nizozemsku a Itálii, významně se snížila např. i ve Francii (-12 %) či Německu (-7 %).

v gumárenství a plastikářství sice mírně ožila (+1,3 %), to je však do značné míry důsledek slabší loňské výroby.

Pokles produkce energetiky se letos zmírnil. Nadále se projevovala slabší poptávka vlivem teplejšího počasí, úsporných opatření ve firmách a domácnostech i poklesu ekonomické aktivity v průmyslu i stavebnictví.

Po hlubokém rekordním 11% propadu za celý loňský rok se letos za tři kvartály snížila produkce v odvětví energetiky o 1,4 %. Nadále se projevovala slabší poptávka po elektřině, plynu i teple, a to zejména vlivem teplejšího počasí¹² po většinu období, vlivem poklesu ekonomické aktivity v průmyslu a stavebnictví a rovněž díky pokračujícím úsporným opatřením na straně spotřeby ve firmách a domácnostech. Za nižší výrobou elektřiny stály letos všechny klíčové zdroje¹³, což v zásadě platí i v případě vyrobeného tepla¹⁴. Hrubá tuzemská spotřeba elektřiny klesla letos za tři čtvrtletí meziročně o 1,6 %, u zemního plynu činil pokles 6,1 % (po přepočtu na dlouhodobý teplotní normál ale jen 0,6 %). V samotném 3. čtvrtletí vzrostla skutečná spotřeba plynu o 1,8 % (meziročně se navýšila poprvé po třech letech, výhradně vlivem chladnějšího počasí v druhé půli měsíce), a to hlavně u domácností a drobných podnikatelů, naopak u velkoobdobatelů se mírně snížila (o 2 %). Zvýšená poptávka po plynu ve 3. čtvrtletí se odrazila v produkci celého odvětví energetiky, jež meziročně posílila o 2,4 % (vzrostla poprvé za posledních osm kvartálů).

Proti hlubšímu útlumu průmyslu působila zejména většina oborů vyrábějících produkty krátkodobé spotřeby.

Proti hlubšímu poklesu výkonu průmyslu působily letos zejména obory zaměřené na produkci zboží krátkodobé spotřeby. V potravinářství se v 1. až 3. čtvrtletí produkce meziročně zvýšila poprvé za poslední tři roky (+3,7 %, příspěvek k růstu celého průmyslu +0,2 p. b.). Z obnoveného růstu kupní síly domácností i rozvíjejícího turismu těžili také výrobci nápojů (+5,0 %), na rozdíl od potravinářství však jejich produkce ještě nepřekonala vrchol z období poslední předpandemické konjunktury. To platí i pro oděvnictví, jehož produkce byla hlavně zásluhou vyšší zahraniční poptávky meziročně vyšší o 2,7 %, a také obuvnický a kožedělný průmysl, za jehož bezmála 8% růstem (nejvyšším mezi všemi průmyslovými obory) stála naopak oživená domácí poptávka. V dlouhodobě se rozvíjejícím a výrazně proexportně zaměřeném farmaceutickém průmyslu sice růst produkce ve srovnání se svižným loňským tempem zvolnil (na 2,7 %), přetrvával ale již od roku 2013. K prosperujícím oborům, k jejichž útlumu nedošlo ani za pandemii, patří rovněž ostatní zpracovatelský průmysl (zahrnující mj. i výrobu sportovních potřeb, her a hraček). Jeho produkce díky vyšší poptávce z tuzemska i zahraničí letos meziročně posílila o 5,4 %. Naopak u některých produktů dlouhodobější spotřeby (např. nábytek) domácnosti nákupy nadále odkládaly¹⁵.

K pozitivnímu obratu však došlo díky oživení domácí poptávky v chemickém průmyslu. K oživení došlo i v kovodělném průmyslu.

Po loňském propadu došlo k oživení některých energeticky náročnějších oborů zaměřených na výrobu meziproduktů. Jde o zejména o chemický průmysl, k jehož meziročnímu růstu (+1,1 %) přispěla zotavující se domácí poptávka. Podobně posílil také dřevozpracující průmysl, v němž postupný útlum v předchozích třech letech úzce souvisel s ústupem kůrovcové kalamity a návratem k běžnému režimu těžby dřeva. Svižněji letos vzrostla produkce v papírenském průmyslu (+5,9 %), primárně díky vyššímu odbytu v zahraničí. Dařilo se i některým vesměs menším průmyslovým oborům specializovaným na investiční produkci – čtvrtým rokem pokračoval mírný růst ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení. Ten letos činil 3,1 %, pozitivně se v něm projevila zejména tuzemská poptávka (zčásti spojená i s rozvojem fotovoltaiky). Ta nadále výrazně pomáhá i výrobě ostatních (zejména kolejových) dopravních prostředků. Po

I díky rozvoji fotovoltaiky pokračoval růst elektronického průmyslu. Domácí poptávka stimulovala také další

¹² Dle Českého hydrometeorologického ústavu dosáhla v Česku v prvních devíti měsících letošního roku průměrná teplota vzduchu 12,2 stupně Celsia (dlouhodobý normál z období let 1991–2020 překročila o 2,3 stupně, když vyšší byla ve všech letošních měsících). Oproti stejnému období loňského roku byla letos teplota vyšší o 1,2 stupně, k čemuž přispěly všechny měsíce kromě ledna a září.

¹³ Dle údajů Energetického regulačního úřadu přispěly k meziročnímu poklesu výroby v 1. až 3. čtvrtletí 2024 hlavně tepelné elektrárny a jaderné zdroje. Celkový pokles produkce naopak tlumily především rozvíjející se obnovitelné zdroje – fotovoltaické elektrárny a především (díky svižnému růstu instalovaného výkonu nejmenších zdrojů – do 10 kW) větrné elektrárny.

¹⁴ Jeho výroba klesla hlavně vlivem propadu u černého i hnědého uhlí, v menší míře i zemního plynu. Z významnějších zdrojů bylo vyrobeno více tepla jen z biomasy.

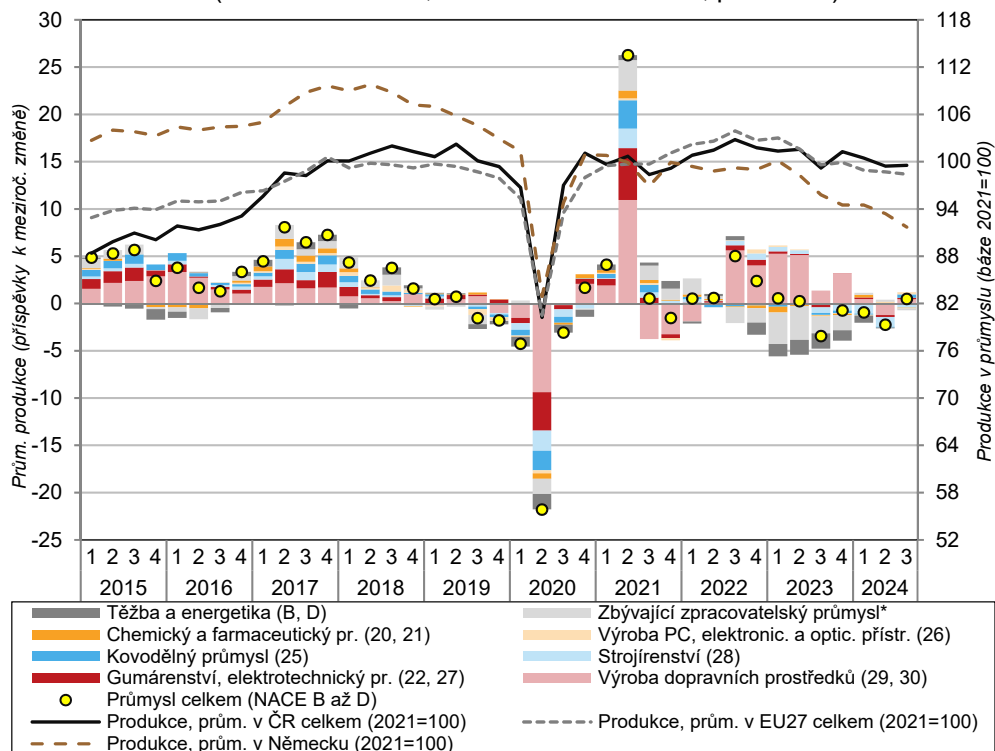
¹⁵ Produkce ve výrobě nábytku se letos meziročně snížila o 3,5 %, za poslední dva roky dokonce o 14 %. Zatímco loni vážil především odbyt v zahraničí, letos se negativně projevuje slabší poptávka z tuzemska.

rozvoj výroby kolejových dopravních prostředků.

nebývale silném loňském roce zde ovšem růst produkce citelně zvolnil (na 1,1 %)16. Naopak po dvou slabších letech došlo letos k mírnému oživení v energeticky náročnějších oborech kovodělného průmyslu (+0,4 %), k čemuž pomohla vyšší zahraniční poptávka. Pozitivně se v tomto oboru projevuje i malý, ale dynamicky rostoucí segment zbrojní výroby.

Graf č. 4 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce v ČR (očistěno o kalendářní vlivy, reálně, v p. b.) a produkce v celém průmyslu v ČR, Německu a EU27 (sezónně očistěno, úroveň roku 2021=100, pravá osa)

*Příspěvek zbývajících zpracovatelského průmyslu zahrnuje i vliv celkové metodické diskrepance pramenící ze změny vah.
Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hodnota zakázek ve výrobě dopravních prostředků nadále rostla, ve 3. čtvrtletí ovšem slabším tempem.

V hutnictví, strojírenství, kovodělném a textilním průmyslu však přetrvávala slabá poptávka.

Dynamika nových průmyslových zakázek letos naznačovala mírné oživení. Zatímco po většinu loňského roku se nominální hodnota zakázek ve sledovaných průmyslových oborech17 meziročně snižovala, za 1. až 3. čtvrtletí 2024 vzrostla o 3,7 % (srovnatelného tempa dosáhla ve všech dosavadních letošních kvartálech). To lze s ohledem na letošní stagnaci cen průmyslových výrobců považovat za náznak budoucího mírného hospodářského oživení celého odvětví. Takřka identický růst signalizovaly jak objednávky z tuzemska, tak ze zahraničí. Ve směru růstu celkových zakázek nejvíce působila (stejně jako po celý loňský rok) vyšší poptávka po motorových vozidlech (s růstem o 7 %18), dařilo se i návazné výrobě elektrických zařízení (+5 %). Pozitivní vyhlídky byly patrné také v elektronickém průmyslu a zejména ve výrobě ostatních dopravních prostředků (+25 %). Další oživení některých menších oborů předznamenávají vyšší nasmlouvané objednávky v oděvnictví, papírenství či farmacii. Řada klíčových zpracovatelských oborů byla ovšem stále limitovaná slabou poptávkou. Ta v hutnictví propadla meziročně o 13 %, ve strojírenství o 4 % a v kovodělném průmyslu v důsledku stále slabší tuzemské poptávky výše celkových zakázek fakticky stagnovala. Druhý rok v řadě strádala i textilní výroba, v níž byl klíčový segment produkce technických textilií nadále limitován slabší domácí poptávkou ze strany návazného odvětví stavebnictví.

16 Produkce má v tomto relativně malém oboru tradičně dosti kolísavý charakter. Dobré vyhlídky oboru se opírají o silnou domácí poptávku spojenou s rozvojem dopravní infrastruktury i modernizací armády.

17 Zjišťování zakázek probíhá ve dvanácti zpracovatelských odvětvích vyrábějících převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek. Meziroční tempa zakázek jsou očistěna o kalendářní vlivy, mezikvartální tempa také o vliv sezónnosti.

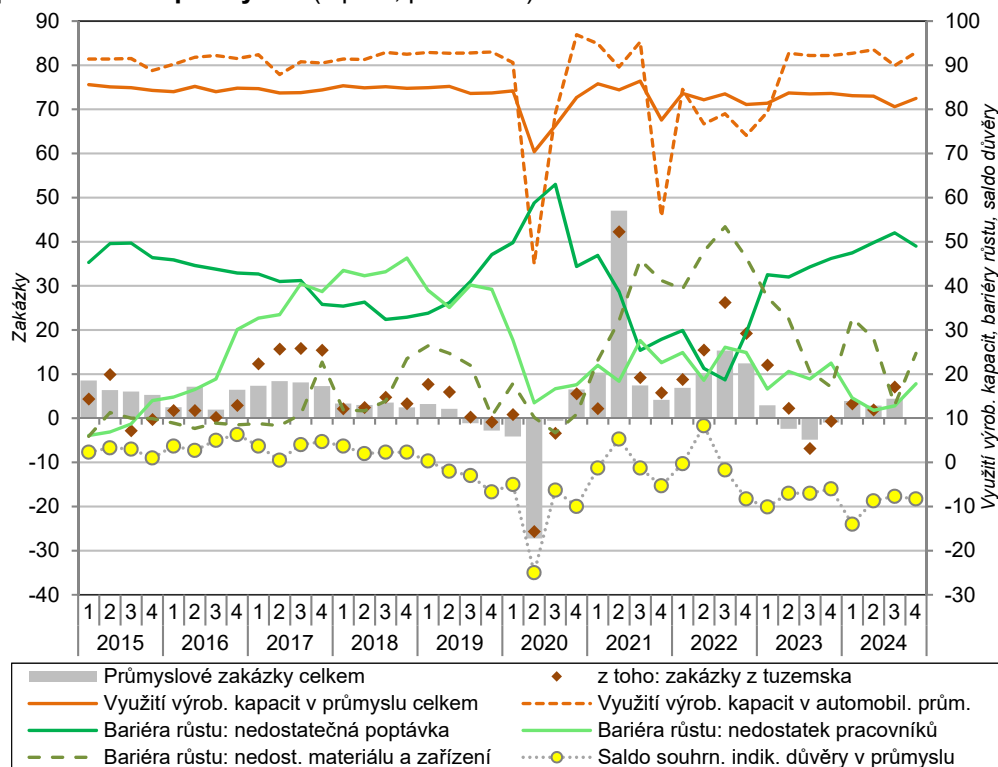
18 V samotném 3. čtvrtletí 2024 zde však růst zvolnil pod 2 %, což bylo nejnižší tempo za posledních dva a půl roku.

Důvěra podniků v průmyslu byla nadále nízká. Skoro polovinu firem trápí nedostatečná poptávka. Aktuální i očekávaný vývoj zaměstnanosti zůstává nepříznivý.

Využití výrobních kapacit průmyslu nedosahuje úrovně období let 2015 až 2019. Ve výrobě motorových vozidel bylo však využití vysoké.

Důvěra podnikatelů v průmyslu se přes určité kolísání v posledních dvou letech významně neměnila. Nadále setrvává v negativním pásmu a letos v listopadu se nacházela skoro o desetinu pod svým dlouhodobým průměrem. Přestože u nákladových tlaků došlo k částečné stabilizaci (v listopadu plánovala v krátkodobém horizontu zvýšit ceny své produkce necelá čtvrtina podniků) a do normálu se vrátil i objem naskladněných zásob, podniky napříč většinou odvětví stále limituje nedostatečná poptávka. Ta i přes drobné zlepšení na počátku 4. čtvrtletí 2024 stále limitovala skoro polovinu z nich¹⁹. Naopak nedostatek zaměstnanců sužoval šestinu podniků²⁰. To bylo sice letos nejvíce, ve srovnání s loňským listopadem jde však o mírně nižší podíl. Firmy navíc plánují v nejbližším kvartálu lidi spíše propouštět (17 %) než přijímat (6 %), což souzní i s reálným vývojem v posledních měsících (evidenční počet zaměstnanců v průmyslu se v 1. až 3. čtvrtletí 2024 meziročně snížil o 2 %). Krátkodobá očekávání výroby byla na sklonku roku mírně negativní a lehký optimismus týkající se zlepšení celkové vlastní ekonomické situace podniku, jenž přetrvával téměř po celý letošní rok, firmy v listopadu opustil. Využití výrobních kapacit dosahovalo 82,5 % (o 2 p. b. méně než v průměru za konjunkturální období let 2015 až 2019), v samotném automobilovém průmyslu byla však situace vcelku příznivá (92,9 %), využití zde převyšovalo úroveň z období poslední konjunktury.

Graf č. 5 Nové zakázky v průmyslu (nominálně, meziročně, v %), využití výrobních kapacit v průmyslu, vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa) a saldo důvěry podnikatelů v průmyslu* (v p. b., pravá osa)

*Využití průmyslových kapacit i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním měsíci daného čtvrtletí, saldo důvěry podnikatelů je vztaženo ke druhému měsíci čtvrtletí. Zakázky jsou očištěny o kalendářní vlivy, ostatní ukazatele jsou sezónně očištěny. Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Výkon stavebnictví stále ovlivňovaly významné nákladové tlaky i slabší investiční aktivita v soukromé i veřejné sféře.

Stavebnictví bylo letos, stejně jako po většinu loňského roku, v recesi. Nepříznivý dopad měly přetrvávající slabá poptávka i cenové tlaky. Ačkoliv ceny stavebních materiálů začaly po tříletém zvyšování od loňského podzimu meziročně mírně klesat, snižování realizovaných i očekávaných cen stavební výroby bránil svižný růst nákladů práce ovlivněný chronickým nedostatkem především kvalifikované pracovní síly. Stále se projevovala i utlumená

¹⁹ Podniky mohou uvést více růstových bariér současně. Vyjma krátkého období na počátku období šíření pandemie covidu-19 je aktuální naléhavost nedostatečné poptávky v průmyslu nejvyšší za posledních 10 let.

²⁰ V některých zejména menších oborech se však stále jednalo o významnou bariéru (potravinářský, nápojový a kožedělný průmysl), výjimečně i dominantní růstové omezení (výroba ostatních dopravních prostředků, oprava a instalace strojů a zařízení).

investiční aktivita v soukromé sféře související se slabší důvěrou podniků i domácností v ekonomiku a ztíženými možnostmi financování investic. K tomu přistoupil i očekávaný pokles veřejných investic související s přechodem na nové programové období EU²¹.

Meziroční pokles stavební produkce pokračoval druhým rokem. Největší útlum letos postihl specializované stavební činnosti.

Stavební produkce²² sice na počátku roku 2024 primárně díky příznivému počasí mezikvartálně vzrostla o 0,7 % (a zastavila tak nepříznivý vývoj, jenž vyplnil většinu loňského roku), během 2. čtvrtletí se ovšem propadla o 3,4 %, když k citelnému poklesu došlo se srovnatelnou intenzitou ve všech jeho hlavních segmentech. Ačkoli další kvartál přinesl mírné zotavení (+1,0 %), jarní útlum v žádném z nich zdaleka nevykompenzoval. Ve 3. čtvrtletí 2024 i proto zaostával výkon celého odvětví za vrcholem z poslední konjunktury (3. čtvrtletí 2019) skoro o 8 %. Meziroční pokles produkce dosáhl letos za tři čtvrtletí 4,3 % (proti stejnému období předešlého roku se téměř zdvojnásobil). Celé odvětví táhlo dolů takřka výhradně pozemní stavitelství, kde se nedařilo jak výstavbě budov (-4,9 %), tak specializovaným stavebním činnostem (-7,3 %) ²³. Výkon inženýrského stavitelství i přes pomalejší náběh financování z evropských zdrojů naopak klesl jen mírně (-0,3 %).

Bytová výstavba byla celkově stále utlumená, k výraznějšímu oživení ale došlo v Praze.

Výkon pozemního stavitelství v 1. až 3. čtvrtletí 2024 (stejně jako po celý loňský rok) ovlivňovala utlumená bytová výstavba. Počet zahájených bytů (27,3 tis.) meziročně stagnoval, když byl skoro o čtvrtinu vyšší růst výstavby v bytových domech kompenzován poklesem u rodinných domů (10 %) a dalších forem výstavby. Poslední oživení celkové výstavby přitom nastalo před třemi lety. Proti rekordní úrovni z roku 2008 ta letošní zaostávala takřka o pětinu. Dokončených bytů letos vzniklo 24,2 tis. a jejich počet mírně klesl druhým rokem v řadě, aktuálně o 6,6 %. Pokles letos nastal ve všech formách výstavby a také skoro ve třech čtvrtinách krajů. Stejně jako u zahájené výstavby je patrné oživení v Praze, dokončeno tu bylo 5,3 tis. bytů (v rámci 1. až 3. kvartálu šlo o rekordní výstavbu).

Hodnota povolených staveb nové dopravní infrastruktury se po silném loňském roce propadla. K oživení naopak došlo u nové bytové výstavby.

Meziroční růst nominální hodnoty povolených staveb, trvající pět kvartálů v řadě, se letos ve 2. čtvrtletí zastavil, když ubylo hlavně velkých staveb (nad 1 mld. korun). Ani v následujícím období ke zlepšení nedošlo a v úhru od ledna do října tak hodnota klesla o 3,7 %, což souviselo hlavně s očekávaným propadem u dopravní infrastruktury (o 26,4 %), naopak pozitivně působily ostatní inženýrské stavby (+9,2 %) a také bytová výstavba (1,8 %), u níž šlo ovšem o efekt rostoucích cen. Obecně letos u hodnoty povolení klesají hlavně rekonstrukce a modernizace. K obratu došlo letos i u nových tuzemských stavebních zakázek (uzavřených podniky nad 50 zaměstnanců). Jejich svižný meziroční růst v 1. pololetí (+27,3 %) ve 3. kvartálu již nepokračoval (-2,2 %), k poklesu došlo u inženýrských staveb, kde se projevil efekt vysoké loňské základny. Pozitivní je, že stav zásoby práce (všechny dosud nerealizované zakázky) ve středních a větších stavebních firmách nadále meziročně roste (letos na konci září o rovných 20 %) vyjma zakázek v zahraničí ve všech segmentech. Oživení je patrné u soukromých zakázek v Česku (+32,4 %), ty se ovšem na celkové zásobě práce stále podílely necelou třetinou (stále totiž dlouhodobě převažuje poptávka od veřejných zadavatelů z tuzemska).

Růst hodnoty nových zakázek se ve 3. čtvrtletí zastavil, ale vlivem vyšší rozestavěnosti nadále svižně rostla celková zásoba práce.

Od letošního září se zmírňoval pesimismus podnikatelů ve stavebnictví. V listopadu tak byla důvěra podnikatelů nejvyšší za poslední dva roky (saldo -5 bodů). Stálo za tím zlepšení očekávání zaměstnanosti (ubylo firem plánujících propouštění). Hodnocení současné poptávky bylo však stále nepříznivé (čtvrtina firem ji považuje za nedostatečnou). Klíčovou bariérou růstu odvětví ale s výrazným předstihem zůstává nedostatek

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se letos od září zlepšovala. Nadále zde však přetrvávají výrazné růstové bariéry.

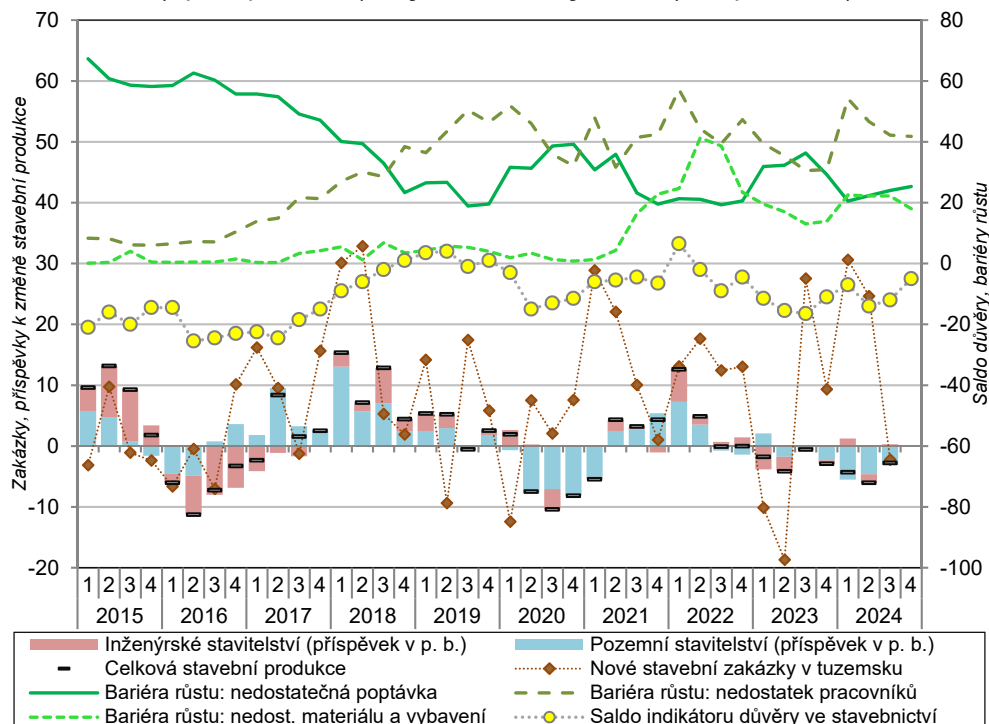
²¹ Tento efekt nicméně není zdaleka tak výrazný jako v roce 2016. V 1. až 3. čtvrtletí 2024 klesly celkové kapitálové výdaje státního rozpočtu ČR meziročně o 9,7 %. Státní fond dopravní infrastruktury počítá na celý letošní rok (při pokračování modelu vícezdrojového financování) s výdaji ve výši 150 mld. korun, což je jen nepatrně méně než v rekordním loňském roce (151 mld.). Stavebnictví by mělo perspektivně stále více těžit také z prostředků z Národního plánu obnovy určených např. na snižování energetické náročnosti budov.

²² Údaje o stavební produkci jsou ve stálých cenách, meziroční tempa jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní též o vliv sezónnosti.

²³ Tyto činnosti zahrnují např. kompletační, dokončovací elektroinstalační či instalatérské práce a jsou spíše doménou menších stavebních firem. V roce 2023 přitom ještě profitovaly z mírného růstu poptávky.

(zejména kvalifikovaných) pracovníků. Jeho role, stejně jako dalších bariér, se během letošního roku významně neměnila. Očekávání stavební činnosti na nejbližší 3 měsíce (i po zohlednění sezónních vlivů) zůstala na konci roku mírně pozitivní. To se promítá i do očekávání celkové ekonomické situace firem, jež je aktuálně ve stavebnictví příznivější než v průmyslu.

Graf č. 6 Příspěvky odvětví k meziroční změně stavební produkce (reálně, v p. b.), nové stavební zakázky (nominálně, meziročně, v %), saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Poznámka: Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

*Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně.
Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Poptávka po službách na počátku roku 2024 mezikvartálně výrazně ožila. Poté se však do ní propisoval slabý výkon průmyslu prostřednictvím poptávky po nákladní dopravě.

Na přelomu let 2023 a 2024 došlo k pozitivnímu obratu poptávky po službách. Stabilizace hladiny spotřebitelských cen pomohla po delší době nastartovat růst reálných mezd zaměstnanců, což se odrazilo v příznivější finanční situaci domácností a následně stimulovalo jejich spotřebu. Na služby působila letos pozitivně i mírně rostoucí podniková poptávka, jež byla po většinu loňského roku ještě dosti utlumená. Tržby ve službách²⁴ v poslední čtvrtině loňského roku hlavně díky oživené poptávce po podnikových službách mezikvartálně vzrostly o 0,6 % a zaznamenaly tak první posílení od 3. čtvrtletí 2022. Na počátku roku 2024 růst tržeb zrychlil na 2,3 %, nejvíce za poslední dva a půl roku. Na tomto oživení se podílela téměř všechna hlavní odvětví, klíčovou roli měla však doprava a skladování (s růstem tržeb o 6,4 %). Během 2. i 3. čtvrtletí ovšem tržby fakticky pouze stagnovaly, neboť problémy průmyslu zastavily další posilování tržeb v pozemní dopravě. Celkové tržby ve službách se i tak nacházely lehce nad úrovní z vrcholu poslední konjunktury v předpandemickém období (oproti 2. čtvrtletí 2019 byly vyšší o necelá 2 %)²⁵.

Meziroční růst tržeb nastal ve všech druzích dopravy. Pokračoval svižný růst

Za 1. až 3. čtvrtletí 2024 se tržby ve službách meziročně mírně zvýšily o (+2,2 %). Na tomto výsledku se bezmála z poloviny podílelo odvětví dopravy a skladování, v němž se po výrazně slabém loňském roce tržby zvýšily o 4,1 %. Díky rozvoji cestovního ruchu svižně

²⁴ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za tržby ve službách jsou ve stálých cenách, meziroční data jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

²⁵ Za svou maximální úroveň z konjunkturního období let 2015 až 2019 zaostávaly letos ve 3. čtvrtletí tržby z hlavních odvětví nejvíce v ubytování, stravování a pohostinství (-20 %) a v administrativních a podpůrných činnostech (-10 %). Naopak tuto úroveň překonaly zejména informační a komunikační činnosti (+10 %).

letecké dopravy, kde poptávka poprvé překonala úroveň z roku 2019.

rostly zejména tržby leteckým dopravcům (+21,7 %) a mírně tak již překonaly úroveň z roku 2019. Alespoň pozvolný růst poptávky však pocítily téměř všechny druhy dopravy. V pozemní dopravě mírně rostly výkony silniční dopravy, jež kompenzovaly pokles v železniční nákladní dopravě. Nadále se dařilo skladování a vedlejším činnostem v dopravě (+4,1 %). Po poklesu v letech 2022 i 2023 se opět zvýšily tržby v poštovních a kurýrních činnostech (+2,9 %), z velké části díky rychlejšímu oživení u internetových prodeji. Mírnější růst poptávky registrovaly i podniky ve vodní dopravě, jejich tržby však ve srovnání s rokem 2019 stále zaostávaly (podobně jako v pozemní dopravě).

Růst poptávky v ubytování, stravování a pohostinství letos slábl a ve 3. čtvrtletí tržby v těchto segmentech meziročně mírně klesly.

V ubytování, stravování a pohostinství se letos meziročně zvýšily tržby jen mírně (+1,1 %, nejméně za poslední tři roky) a během roku navíc jejich tempo sláblo²⁶. Vyšší poptávku registrovaly jen stravování a pohostinství, v segmentu ubytování se růst tržeb zastavil (-0,8 %). Za prvních devět letošních měsíců přijelo do tuzemských hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) meziročně o 2,8 % hostů více a počet jejich přenocování vzrostl pouze o 1,2 % (z toho u domácích klientely se dokonce snížil o 3,6 %). Celková poptávka zachycená počtem přenocování v HUZ významněji rostla jen u hotelů vyšší kategorie (4* a 5*) a v rámci regionů jen v Praze (+7,6 %). Z toho poptávka z tuzemska klesala ve všech krajích (o více než 5 % v Plzeňském, Libereckém a Olomouckém kraji). Návštěvnost v horských střediscích ve druhé polovině zimní sezóny (únor, březen) poznamenalo teplé počasí, naopak v 1. i 2. čtvrtletí se pozitivně promítlo pořádání významných sportovních akcí v Česku (zejména MS v hokeji). Ve 3. čtvrtletí celkový počet přenocování meziročně klesl (-1,7 %), poprvé od ústupu pandemie (na jaře 2021). Snížila se nejenom poptávka od tuzemských hostů (-5,3 %), ale i ze strany dvou nejpočetnějších skupin nerezidentů²⁷ – Němců (-0,8 %) a Slováků (-1,3 %). Pokles poptávky může souviset se zhoršenou finanční situací části domácností (vlivem slabého růstu ekonomiky a poklesu reálných mezd v předchozích letech). Roli patrně hraje i svižný tuzemský cenový růst – v říjnu 2024 činil meziročně v ubytovacích službách 9,0 %, ve stravování 6,9 %.

Za slabší letní turistickou sezónou stojí pokles přenocování rezidentů i mírnější úbytek hostů z Německa i Slovenska.

Růst tržeb za činnosti v oblasti IT zrychlil, poptávka po informačních činnostech byla naopak druhým rokem utlučená.

Tržby v tradičně dynamickém odvětví informační a komunikační činnosti po nevýrazných loňských výsledcích letos za tři čtvrtletí meziročně vzrostly o 2,1 %. V průběhu roku poptávka zvolna ožívala (což bylo patrné i z mezikvartálních temp). Ačkoliv se letos nejvíce zvýšily výkony v tvorbě rozhlasových a televizních programů a vysílání (+9,2 %), k růstu celého odvětví z drtivé části přispěly činnosti v oblasti IT²⁸, kde tržby posílily o 5,2 %, a odhlédneme-li od roku 2020, zvyšovaly se sedmým rokem v řadě. Po loňském útlumu (nejhlubším za posledních více než 10 let) letos tržby v informačních činnostech²⁹ a také ve vydavatelských činnostech fakticky pouze stagnovaly. Pokračoval pokles v tzv. filmovém a hudebním průmyslu, který se letos prohloubil bezmála na 30 %³⁰ (srovnatelně jako v krizovém roce 2020). Aktuální vývoj v tomto malém oboru souvisel s nepravidelnou fakturací (mohl být ovlivněn také nepřímými dopady delší stávkové v Hollywoodu z konce loňského roku).

Navzdory slabšímu výkonu stavebnictví přispěly k růstu profesních, vědeckých a technických činností

Stejně jako loni pokračoval mírný růst poptávky po podnikových službách. V odvětví profesní, vědecké a technické činnosti se letos za tři kvartály jejich tržby meziročně zvýšily o 1,5 %. Zatímco ve stejném období vloni přispívaly k jejich růstu nejvíce vyšší výkony v oblasti reklamy, letos navzdory poklesu ve stavebnictví převzaly vedoucí roli

²⁶ Ve 3. čtvrtletí 2024 klesly tržby jak v ubytování, tak ve stravování a pohostinství o rovná 2 %. Přestože nejde o výraznější útlum, je souběžný pokles v obou výše uvedených segmentech v letní turistické sezóně v posledních letech ojedinělý (kromě roku 2020 nastal naposledy v roce 2009).

²⁷ Tento pokles byl však u zahraniční klientely kompenzován svižným růstem poptávky hostů z Velké Británie, Španělska, USA a Izraele (navýšení přenocování v HUZ od 14 % do 22 %) a také postupným znovuoživením zájmu hostů ze vzdálených asijských států. Celkový počet přenocování hostů ze zahraničí tak ve 3. čtvrtletí překonal loňskou úroveň o 5,2 % (v kumulaci od počátku letošního roku o 8,5 %).

²⁸ Ty zahrnují zejména programování, poradenství v oblasti informačních technologií či správu počítačového vybavení.

²⁹ Jde především o činnosti webových portálů, zpravodajských tiskových kanceláří a agentur či zpracování dat a hosting.

³⁰ Podstatně lépe si vedl segment filmové distribuce. Dle údajů Unie filmových distributorů klesly letos od ledna do října hrubé nominální tržby provozovatelů tuzemských kin meziročně jen o 1,6 % (díky silným výkonům během letních prázdninových měsíců). Celková návštěvnost se analogicky snížila o 4,2 %, naopak počet odehraných představení narostl o rovná 3 %. Ve srovnání se stejným obdobím rekordního roku 2019 ovšem letos stále scházela více než čtvrtina diváků a desetina tržeb.

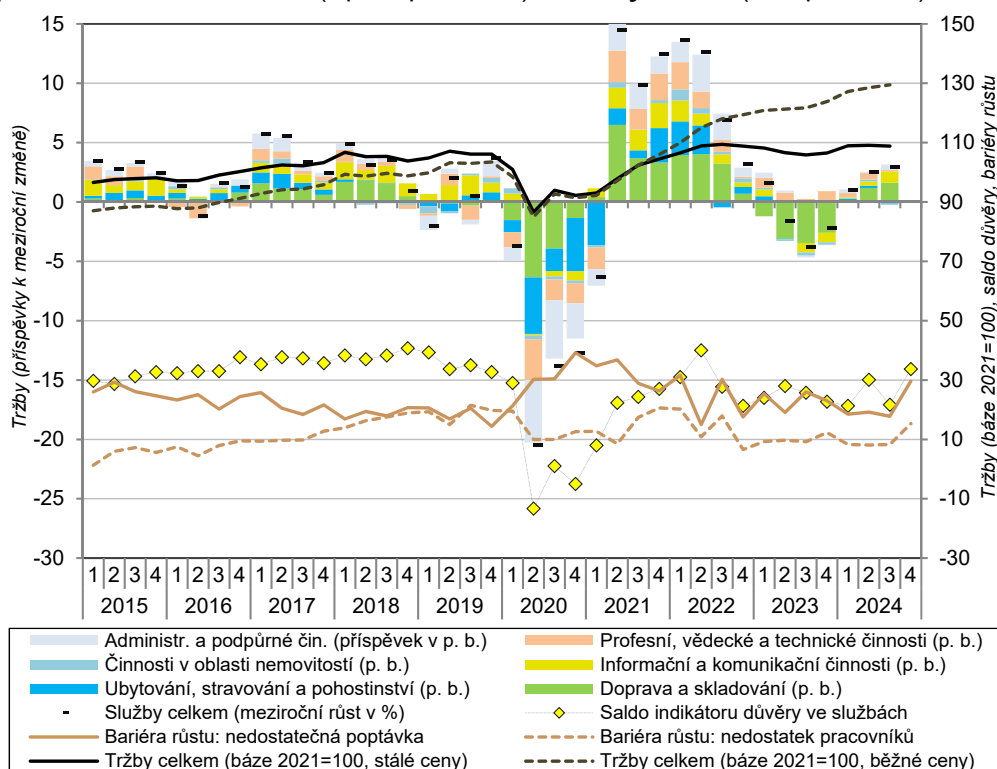
nejvíce architektonické a inženýrské práce.

Za mírným růstem tržeb v administrativních a podpůrných činnostech stály hlavně cestovní agentury a též pronájem a operativní leasing. Opačně působila hlavně slabá poptávka po službách pracovních agentur.

architektonické a inženýrské činnosti, v nichž poptávka vzrostla o 3,4 %. Mírně posílily tržby i v ostatních profesních, vědeckých a technických činnostech³¹ (+2,5 %, oproti roku 2019 však byla poptávka stále o více než 6 % nižší). Alespoň mírný růst³² přetrvával ve všech segmentech odvětví, vyjma účetnických a auditorských činností, a daňového poradenství a reklamy. Citelné oživení pak nastalo u právních činností (+9 %) a poprvé od roku 2021 vzrostla poptávka v oblasti průzkumu trhu a veřejného mínění.

V odvětví administrativní a podpůrné činnosti se letos tržby meziročně zvýšily o 2,1 %, když byly poháněny zejména svižně rostoucími výkony cestovních agentur a kanceláří (ty přitom již loni překonaly úroveň z roku 2019). Projevují se v nich především častější výjezdy tuzemských domácností do zahraničí. Rostla však i poptávka po převážně podnikových službách – zejména pronájmu a operativním leasingu (+5,3 %, např. za stroje, zařízení či za výrobky pro osobní potřebu a převážně pro domácnost, např. rekreačních a sportovních potřeb³³). Naopak u řady méně sofistikovaných podnikových služeb přetrvávala slabší poptávka. Citelný pokles u pracovních agentur pokračoval, jejich tržby se snižovaly dvojciferným tempem třetím rokem v řadě (letos o 11,1 %, v porovnání s rokem 2021 o 31,6 %)³⁴. Tlak na snižování nákladů i rozvoj digitalizace se odrazily ve faktické stagnaci tržeb v oblasti úklidových či bezpečnostních a pátracích činností.

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (reálně, v p. b), celkové tržby ve službách* (báze 2021=100, pravá osa), saldo důvěry podnikatelů ve službách** (v p. b., pravá osa) a bariéry růstu** (v %, pravá osa)

Poznámka: všechny údaje jsou sezónně očištěny, pouze příspěvky dílčích odvětví k růstu tržeb jsou očištěny jen o kalendářní vlivy.
 *Bez odvětví obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb.
 **Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

³¹ Toto dílčí odvětví, v němž hrají významnou roli drobní podnikatelé, zahrnuje především zprostředkovatelské činnosti, návrhářské, překladatelské a fotografické služby nebo činnosti stavebního dozoru.

³² Ve zbývající části odstavce jde o věcně detailnější údaje bez očištění o pracovní dny.

³³ Obdobně jako loni naopak stagnovala poptávka po pronájmu a leasingu automobilů a jiných lehkých motorových vozidel.

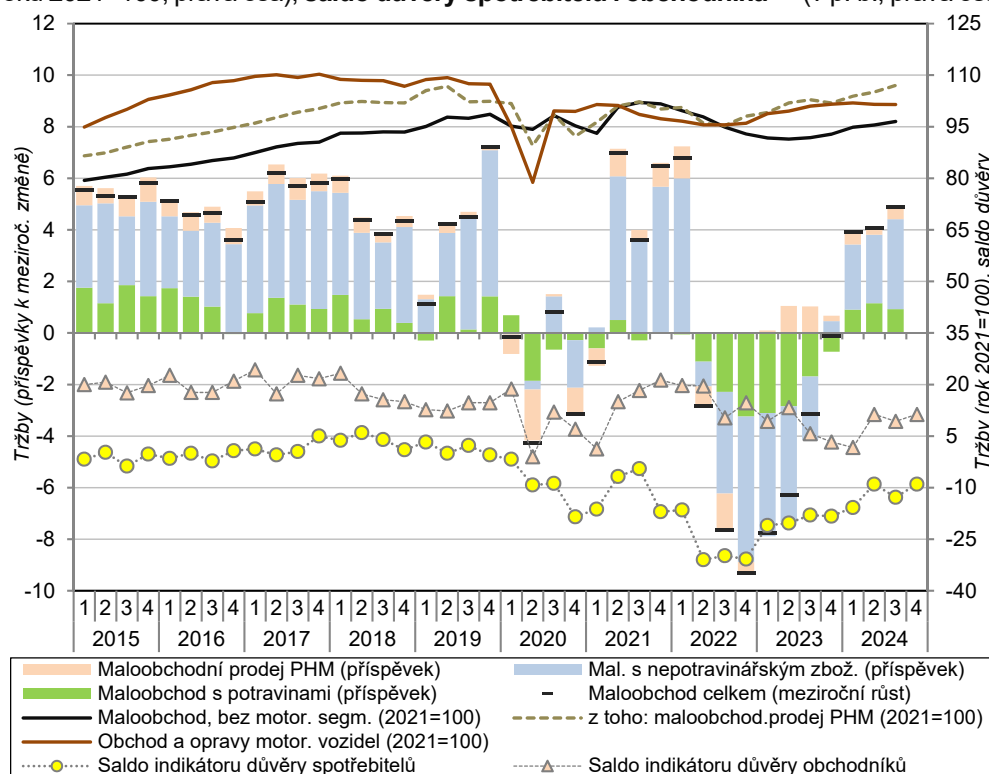
³⁴ K poklesu tržeb zde došlo i při vysokém růstu počtu pracujících cizinců v ČR. Na něm se v posledních dvou letech významně podíleli uprchlíci z Ukrajiny. Vzhledem ke statutu dočasné ochrany, který byl těmto osobám přiznán, je jejich zaměstnávání v tuzemsku administrativně jednodušší (oproti ostatním skupinám migrantů z tzv. třetích zemí) a ti tak mohou snáze nalézt práci „napřímo“ (bez zprostředkovatele). Kromě výše uvedeného se na poklesu tržeb může podílet i snížená poptávka pracovních agentur ze strany klíčových výrobních odvětví procházejících recesí (průmysl a stavebnictví).

Cenová stabilizace v ekonomice vedla k rychlému zlepšení spotřebitelské důvěry. Posílila i důvěra obchodníků.

Také maloobchod zažil v posledních čtvrtletích pozitivní posun. Jeho předpokladem byl návrat spotřebitelských cen do běžných růstových pásem spojený navíc s patrně dočasným, avšak relativně významným poklesem cen potravin. To spolu s dobrou kondicí trhu práce rychle nastartovalo růst kupní síly domácností a zlepšilo jejich celkovou důvěru v ekonomiku, která proto vystoupala letos v dubnu nejvýše za poslední dva a půl roku. Následně sice došlo k mírnému zhoršení, i tak však byl v listopadu pesimismus spotřebitelů nižší než v kterýkoli měsíc z období let 2022 až 2023. Lidé ovšem stále deklarují vyšší úmysl spořit a zároveň dosud nepovažují aktuální dobu za příliš vhodnou k velkým nákupům (investic či zboží dlouhodobé spotřeby). To zčásti působí proti rychlejšímu oživení poptávky po určitých sortimentních skupinách nepotravinářského zboží. Souběžně ale také posiloval optimismus obchodníků, úroveň jejich důvěry v ekonomiku patřila v listopadu k nejvyšším od loňského léta. K oživení maloobchodu přispěl i rozvoj příjezdového cestovního ruchu.

Graf č. 8 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb v maloobchodu* (reálně, v p. b.), **tržby v maloobchodu a v motoristickém segmentu obchodu**** (reálně, úroveň roku 2021=100, pravá osa), **saldo důvěry spotřebitelů i obchodníků***** (v p. b., pravá osa)

* Tržby jsou očištěny o kalendářní vlivy. ** Tržby jsou sezónně i kalendářně očištěny.
 *** Salda důvěry jsou sezónně očištěna a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.

Zdroj: ČSÚ

Meziroční růst maloobchodních tržeb byl ve 3. čtvrtletí nejvyšší za poslední dva a půl roku.

Tržby v maloobchodu³⁵ po sedmi čtvrtletích nepříznivého vývoje vykázaly již ve 3. čtvrtletí 2023 mírný mezikvartální růst (+0,5 %), jenž následně posiloval a na počátku letošního roku již přesáhl 2 % (v další části roku zotavování pokračovalo, byť mírnějšími tempy). Přesto aktuální úroveň tržeb zaostávala za svým předkrizovým maximem (ze 4. čtvrtletí 2019) o 2,1 %³⁶. Meziroční růst tržeb od počátku letošního roku posiloval a ve 3. čtvrtletí vystoupal na 4,9 % (nejvíce za poslední dva a půl roku). Vyšší poptávka se objevila ve všech významnějších segmentech, vyjma maloobchodu s potravinami, realizovaných

³⁵ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje pouze odvětví CZ-NACE 47.

³⁶ To souvisí primárně s propadem tržeb za potraviny (-9,5 %), naopak aktuální poptávka po nepotravinářském zboží se nachází mírně nad úrovní z konce roku 2019 (+2,4 %), hlavně zásluhou internetového prodeje (+44,7 %). Na úrovni různých specializovaných prodejen byl vývoj velmi odlišný, např. oděvy, obuv a kožené zboží (-25,7 %) vs. kosmetické a toaletní výrobky (+26,4 %).

Kromě specializovaných prodejen potravin rostla poptávka ve všech segmentech maloobchodu.

Postupující digitalizace i modernizace v logistice vedly k silnému růstu internetového prodeje.

Poptávka po PHM svižně rostla druhým rokem v řadě, a to i díky příznivému vývoji jejich spotřebitelských cen.

Mírný růst tržeb v motoristickém segmentu obchodu se ve 3. čtvrtletí zastavil.

ve specializovaných prodejnách (-3,2 %) ³⁷. Tržby v ostatních prodejnách s potravinami, mezi něž patří zejména velké řetězce, vzrostly o 3,1 % (přestože šlo spolu s letošním 2. čtvrtletím o nejvyšší tempo po roce 2019). Mnohem svižněji rostla poptávka po nepotravinářském zboží, tržby v tomto segmentu překonaly úroveň z loňského 3. čtvrtletí o 7,1 % (zvyšovaly se nejvíce za posledních deset kvartálů). Zásadní vliv zde měly rychle rostoucí tržby v internetovém prodeji (+18,4 %), jež samy o sobě zajistily téměř polovinu růstu celého maloobchodu. Impulsem k rozvoji tohoto prodeje byla postupující digitalizace i modernizace v oblasti logistiky. V rámci specializovaných obchodů se (stejně jako loni v létě) zvýšila nejvíce poptávka po kosmetických a toaletních výrobcích (+10,8 %), svižně rostly i tržby za farmaceutické a zdravotnické zboží (+8,8 %). V ostatních segmentech se však tržby zvyšovaly střídavě (do 2 %), zčásti patrně i proto, že část jejich poptávky absorbují internetové a zásilkové obchody (např. u počítačového a komunikačního zařízení). V rámci nespécializovaných prodejen výrazně zrychlil růst tržeb v malém segmentu s převahou nepotravinářského zboží (na 14,5 %), zaměřeném typicky na nabídku různorodého zboží ve slevových akcích. Cenové vlivy ³⁸ měly pozitivní dopad také na poptávku po pohonných hmotách. Jejich tržby ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 3,5 % (k růstu celého maloobchodu přispěly +0,5 p. b.). Na rozdíl od většiny ostatních oblastí maloobchodu nelze jejich současný růst přičíst efektu slabší loňské základny.

Po mírném meziročním růstu v první polovině letošního roku se tržby v motoristickém segmentu obchodu ve 3. čtvrtletí snížily o 0,8 %, a to vlivem slabší poptávky v obchodu s motorovými vozidly, jejich díly i příslušenstvím. Naopak se mírně zvýšily tržby za prodej motocyklů, stejně jako za opravy a údržby vozidel. Oproti 4. čtvrtletí 2017, kdy byl celý motoristický segment na svém vrcholu, byly letos jeho tržby nižší o 8 %.

³⁷ Ty zahrnují např. masné výrobky, pečivo, cukrářské výrobky či nápoje. Největší váhu zde však mají prodejny s tabákovými výrobky.

³⁸ Spotřebitelské ceny benzínu i nafty letos klesaly netypicky i během hlavní motoristické sezóny. Nafta se v říjnu na tuzemských čerpacích stanicích v průměru prodávala zhruba za 34,2 korun za litr a benzín Natural 95 pak za 35,6 korun. V případě nafty to byla nejnižší hodnota od loňského července a u Naturalu pak dokonce od října roku 2021. Na tento vývoj kromě tuzemských domácností i firem patrně reagovali také zahraniční dopravci, již přes Česko realizují tranzitní dopravu.

